

Kamer
van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1988

4 AUGUSTUS 1988

WETSONTWERP

tot wijziging van de gemeentekieswet,
gecoördineerd op 4 augustus 1932,
met het oog op het aanpassen
van de stembiljetten

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BINNENLANDSE ZAKEN, DE ALGEMENE
ZAKEN EN HET OPENBAAR AMBT (1)

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER DE RAET

Dit wetsontwerp werd besproken in openbare Commissievergadering.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : De heer Temmerman.

A. — Vaste leden :
C.V.P. HH. Bosmans (F.), Mar-
chand, Sarens, Vankeirs-
bilek, Van Looy.
P.S. HH. Eerdekkens, Happart,
Harmegnies (M.), Henry,
Tasset.
S.P. HH. Galle, Temmerman,
Timmermans, Vanderhey-
den.
P.V.V. HH. Cortois, Van houtte,
Van Mechelen.
P.R.L. HH. Bertouille, De Decker.
P.S.C. HH. Detremmerie, Jérôme.
V.U. H. Vanhorenbeek.
Agalev/H. Daras.
Ecolo

B. — Plaatsvervangers :
HH. Beerden, Cauwenberghs,
Desutter, Van Peel, Van
Rompu, Van Wambeke.
HH. Defosset, De Raet, Dufour,
Harmegnies (Y.), Picqué, N.
HH. Beckers, Coppens, Laridon,
Van Steenkiste, Verheyden.
HH. Bril, Decoster, Deswaene,
Devolder.
HH. Klein, Nols, Pivin.
HH. Lebrun, Léonard, Michel (J.).
Mevr. Brepoels, H. Desseyn.
HH. De Vlieghere, Van Durme.

Chambre
des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1988

4 AOÛT 1988

PROJET DE LOI

modifiant la loi électorale communale,
coordonnée le 4 août 1932, en vue
d'adapter les bulletins de vote

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE L'INTERIEUR, DES AFFAIRES GENERALES
ET DE LA FONCTION PUBLIQUE (1)

PAR
M. DE RAET

Ce projet de loi a été examiné en réunion publique de
Commission.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Temmerman.

A. — Membres titulaires :	B. — Membres suppléants :
C.V.P. MM. Bosmans (F.), Mar- chand, Sarens, Vankeirs- bilek, Van Looy.	MM. Beerden, Cauwenberghs, Desutter, Van Peel, Van Rompu, Van Wambeke.
P.S. MM. Eerdekkens, Happart, Harmegnies (M.), Henry, Tasset.	MM. Defosset, De Raet, Dufour, Harmegnies (Y.), Picqué, N.
S.P. MM. Galle, Temmerman, Timmermans, Vanderhey- den.	MM. Beckers, Coppens, Laridon, Van Steenkiste, Verheyden.
P.V.V. MM. Cortois, Van houtte, Van Mechelen.	MM. Bril, Decoster, Deswaene, Devolder.
P.R.L. MM. Bertouille, De Decker.	MM. Klein, Nols, Pivin.
P.S.C. MM. Detremmerie, Jérôme.	MM. Lebrun, Léonard, Michel (J.).
V.U. M. Vanhorenbeek.	Mme Brepoels M. Desseyn.
Agalev/H. Daras.	MM. De Vlieghere, Van Durme.
Ecolo	

Zie :

- 538 - 1988 :

- N° 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.
- N° 2 : Amendement.

Voir :

- 538 - 1988 :

- N° 1 : Projet transmis par le Sénat.
- N° 2 : Amendement.

DAMES EN HEREN,

I. Inleidende uiteenzetting van de Minister van Binnenlandse Zaken

De bedoeling die aan het wetsontwerp ten gronde ligt is tweee  lei :

1) Op aandringen van meerdere verenigingen die de emancipatie van de vrouw nastreven wordt ge  ogd de herkenbaarheid van vrouwelijke kandidaten bij de gemeenteraadsverkiezingen te optimaliseren.

2) Een tweede aanpassing van de stembiljetten is nodig voor wat betreft Komen-Waasten, Voeren en de gemeenten genoemd in artikel 7 van de gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken, teneinde de in het wetsontwerp houdende wijziging van de gemeentewet, de gemeentekieswet, de organieke wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, de provinciewet, het Kieswetboek, de wet tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en de wet tot regeling van de gelijktijdige parlementaire en provincieraadsverkiezingen (Stuk n   529/1, 1988) voorgeschreven rechtstreekse verkiezing van de schepenen en leden van de raden voor maatschappelijk welzijn aldaar in de praktijk mogelijk te maken.

II. Algemene bespreking

De heer Bertouille stelt vooreerst twee vragen :

1) Is het de bedoeling dat voortaan op de stembiljetten de naam en de voornaam (in die volgorde) van de kandidaten wordt vermeld?

2) Zal men voor gehuwde vrouwen de mogelijkheid behouden om naast of in de plaats van hun meisjesnaam ook de naam van hun echtgenoot te vermelden?

Spreker stelt vast dat deze regel in het verleden door de voorzitters van de hoofdstembureaus zeer soepel werd toegepast. Hij drukt de hoop uit dat zulks ook in de toekomst het geval zal zijn.

De heer Bertouille had zich veeleer verwacht aan het gebruik van afzonderlijke stembiljetten voor de verkiezing van de gemeenteraad en van de OCMW-raad.

Dit zou bepaalde formaties in de mogelijkheid hebben gesteld om voor de gemeenteraad onder een nationaal lijstnummer en voor de OCMW-raadsverkiezingen als een lokale lijst op te komen.

Spreker vreest ook verwarring in hoofde van de kiezer die nu, tegen alle geldende reglementen in, wel degelijk twee lijststemmen en/of twee naamstemmen zal mogen uitbrengen en dit eventueel op twee verschillende lijsten.

Ook bij de telling kunnen praktische problemen rijzen.

MESDAMES, MESSIEURS,

I. Exposée introductif du Ministre de l'Intérieur

L'objet du projet de loi 脿 l'examen est double :

1) Afin de répondre au souhait de plusieurs associations ayant pour but de favoriser l'émancipation de la femme, le projet tente de faire en sorte que les candidates puissent 茅tre identifiées le plus ais  ement possible sur les listes présentées en vue des élections communales.

2) Le projet tend par ailleurs 脿 adopter les bulletins de vote pour les communes de Comines-Warneton et Fourons et les communes visées 脿 l'article 7 des lois coordonnées sur l'emploi des langues en matière administrative, afin de permettre dans ces communes l'élection directe des échevins et des membres des conseils de l'aide sociale prévue par le projet de loi portant modification de la loi communale, de la loi électorale communale, de la loi organique des centres publics d'aide sociale, de la loi provinciale, du Code électoral, de la loi organique des élections provinciales et de la loi organisant l'élection simultanée pour les Chambres   l  gislatives et les conseils provinciaux (Doc. n   529/1, 1988).

II. Discussion générale

M. Bertouille pose tout d'abord deux questions :

1) Est-il prévu que les bulletins de vote mentionnent 脿 l'avenir les nom et prénom (dans cet ordre) des candidats?

2) Pour les femmes mariées, maintiendra-t-on la possibilité de mentionner le nom de l'époux en plus ou au lieu du nom de jeune fille?

L'intervenant constate que les présidents des bureaux principaux appliquaient cette règle très souplement par le passé et espère qu'ils le feront 茅galement 脿 l'avenir.

M. Bertouille s'attendait plutôt 脿 ce que l'on prévoie des bulletins de vote distincts pour l'élection du conseil communal et celle du conseil de l'aide sociale.

Cela aurait permis 脿 certaines formations politiques de présenter leur liste sous un numéro national pour l'élection du conseil communal et de présenter une liste locale pour l'élection du conseil de l'aide sociale.

L'intervenant craint 茅g  alement que ce système jette la confusion dans l'esprit de l'electeur qui, pourra, contrairement 脿 toutes les règles actuelles, 茅mettre deux votes de liste et/ou deux votes nominatifs, et ce, 茅ventuellement sur deux listes différentes.

Des problèmes pratiques peuvent 茅g  alement se poser lors du comptage.

Het eventueel achteraf scheiden van de beide luiken van de stembiljetten zou het gevaar voor be-twistingen achteraf (nietigheid van gescheurde stembiljetten) sterk doen toenemen.

De heer Bertouille acht enkel een dubbele telling van de stembiljetten (bijvoorbeeld eerst voor de gemeenteraad en pas daarna voor de OCMW-raad) aanvaardbaar.

Hij merkt op dat de opneming van de stembiljetten (Kamer en Senaat) niet voldoet en onvolledig is wan-neer het stemmen betreft voor de opvolgers, die vaak vergeten worden.

Hij stelt bijgevolg twee opeenvolgende stemopne-mingen voor indien een zelfde stembiljet wordt ge-brukt.

De heer Cortois constateert dat de in artikel 1 (artikel 30 van de gemeentekieswet) bedoelde be-palingen betreffende de naam van de kandidaten, niet altijd het onderscheid tussen de mannelijke en vrou-welijke kandidaten mogelijk maakt.

Ook betwist hij de leesbaarheid van de lettertypes die worden gebruikt bij de druk van het stembiljet (de naam in hoofdletters, de voornaam in kleine let-ters). Heeft men wel aan bejaarde kiezers gedacht?

Voor de verkiezingen in Komen-Waaster en Voe-ren alsmede in de zes randgemeenten, ware het lo-gisch, aangezien het om twee verschillende verkie-zingen gaat, in twee verschillende stembiljetten te voorzien, namelijk een stembiljet waarop alleen de lijsten met kandidaten voor de gemeenteraad voor-komen en een tweede stembiljet met de kandidaten voor de raad voor maatschappelijk welzijn.

De heer Gendebien wijst op een ander probleem dat voortvloeit uit het gebruik van één enkele stembrief voor beide verkiezingen : wat moet er gebeuren als de voor de ene verkiezing uitgebrachte stem nietig is, maar die voor de andere niet?

Hij onderstreept de noodzaak zowel de naam als de voornaam van de kandidaten op de stembrief te vermelden, aangezien bepaalde familienamen in sommige gemeenten erg verspreid zijn.

Zal de vrouw die zich kandidaat stelt, haar naam mogen laten voorafgaan door de vermelding « me-vrouw » of « juffrouw »?

De Minister van Binnenlandse Zaken antwoordt bevestigend.

De heer Simons sluit zich aan bij de opmerkingen die de heer Bertouille heeft gemaakt en stelt volgen-de vragen aan de Minister van Binnenlandse Zaken :

1) Is de stemming voor het OCMW verplicht op straffe van nietigheid van de stemming?

2) Moet voor de verkiezing van de gemeente-raadsleden en die van de OCMW-leden op dezelfde lijst worden gestemd?

3) Moeten de voorgestelde lijsten volledig zijn?

4) Moeten nieuwe verkiezingen worden gehouden indien bij gebrek aan opvolgers een zetel vacant is geworden?

La séparation éventuelle des deux volets du bulle-tin de vote pourrait accroître fortement le risque de contestations ultérieures (nullité des bulletins déchi-rés).

M. Bertouille déclare que seul un double comptage (par exemple d'abord pour le conseil communal et en-suite pour le conseil de l'aide sociale) lui paraît ac-ceptable.

Il fait remarquer que le dépouillement des bulle-tins de vote (Chambre et Sénat) est insatisfaisant et incomplet lorsqu'il s'agit des suffrages au bénéfice des suppléants, souvent oubliés.

Il propose donc de procéder à deux dépouilements successifs si un même bulletin de vote est utilisé.

M. Cortois constate que les dispositions visées à l'article 1er (article 30 de la loi électorale communale) en ce qui concerne le nom des candidats, ne permettent pas toujours de faire la distinction entre les can-didats masculins et féminins.

Il conteste également la lisibilité des caractères utilisés pour l'impression du bulletin (le nom en lettres majuscules, le prénom en lettres minuscules). A-t-on songé aux personnes âgées?

Quant aux élections organisées dans les communes de Comines-Warneton et de Fourons ainsi que dans les 6 communes périphériques, il serait logique de prévoir deux bulletins de vote différents étant donné qu'il s'agit de deux élections distinctes : un bulletin réservé aux listes des candidats au conseil communal, un autre reprenant les listes des candi-dats au conseil de l'aide sociale.

M. Gendebien soulève un autre problème posé par l'emploi d'un seul bulletin pour ces deux élections : que faire lorsqu'une partie du bulletin est nulle et l'autre pas?

Il souligne la nécessité de faire figurer le nom et le prénom des candidats sur le bulletin de vote compte tenu du fait que dans certaines communes certains noms de famille sont très répandus.

La femme-candidat sera-t-elle autorisée à faire précéder son nom par la mention de « madame » ou de « mademoiselle »?

Le Ministre de l'Intérieur répond par l'affirmative.

M. Simons rejoint les remarques formulées par M. Bertouille et adresse au Ministre de l'Intérieur les questions suivantes :

1) Le vote pour le CPAS est-il obligatoire sous peine de nullité du vote?

2) Faut-il voter pour la même liste tant pour l'élection des conseillers communaux que pour celle des membres du CPAS?

3) Est-ce que les listes proposées doivent être complètes?

4) Si un siège est devenu vacant faute de sup-pléants, faut-il organiser de nouvelles élections?

De Minister van Binnenlandse Zaken antwoordt ontkennend op de eerste drie vragen. In verband met de vierde vraag merkt hij op dat ter zake vrijwel geen jurisprudentie bestaat omdat die toestand zich zeer zelden voordeet.

Indien de betrokken zetel niets aan de meerderheid verandert, moeten, volgens hem, geen nieuwe verkiezingen worden gehouden. Indien die vacature daarentegen de bestaande meerderheid op de helling zet, dan moeten, met het oog op een goed beheer van de gemeentelijke of sociale zaken, nieuwe verkiezingen worden gehouden.

De heer Simons bevestigt dat die toestand zich heeft voorgedaan in Brussel-Stad. Hij vraagt zich echter af of in de « probleemgemeenten » niet het risico bestaat van een reeks ontslagen om aldus nieuwe verkiezingen uit te lokken.

De Minister van Binnenlandse Zaken is van oordeel dat de gestelde vraag de perken van het voorgestelde ontwerp enigszins te buiten gaat. Hij wijst erop dat zijn antwoord als louter richtinggevend moet worden beschouwd.

De heer Simons kondigt aan dat hij een amendement heeft ingediend op artikel 1 van het wetsontwerp. Dat amendement moet het mogelijk maken om het geslacht van de kandidaat uit de stembrief af te leiden. In bepaalde bureaus bestaat die mogelijkheid reeds, maar andere weigeren ze toe te passen. Vornoemde eis werd ook reeds verdedigd door de vrouwenbeweging.

De heer Happart heeft geen bezwaren tegen artikel 1 van onderhavig wetsontwerp. De voorgestelde wijzigingen vergroten immers de herkenbaarheid van de kandidaten.

Hij oefent echter kritiek uit op artikel 2, waarbij opnieuw een uitzonderingswetgeving wordt ingevoerd ten aanzien van Komen-Waasten en Voeren. Spreker acht zulks onaanvaardbaar en discriminierend.

De Minister van Binnenlandse Zaken merkt op dat de instructies betreffende de kiesverrichtingen, medegedeeld aan de voorzitters van de kiescolleges naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen van 1982, uitdrukkelijk bepalen dat de toevoeging van de vermelding « Mevr. », « Mej. », « de h. » toegelaten is.

De voorzitter van een kiescollege kan dergelijke toevoegingen niet weigeren.

De Minister acht het dan ook wenselijk dat het amendement van de heer Simons ingetrokken wordt vermits het zonder voorwerp is en tot verwarring in de bestaande praktijk aanleiding kan geven.

In antwoord op een vraag van *de heer Bertouille*, bevestigt *de Minister van Binnenlandse Zaken* dat kandidaten aan hun naam deze van hun echtgeno(o)t(e) kunnen blijven toevoegen. Bepaalde mandatarissen zijn immers bekend bij het publiek onder een dubbele naam.

Wel acht hij het wenselijk, vanuit emancipatorisch oogpunt, dat iedere kandidaat opkomt met zijn eigen naam en voornaam en dat de naam van de echtge-

Le Ministre de l'Intérieur précise que la réponse aux trois premières questions est négative. Pour ce qui est de la quatrième question, il ajoute qu'il n'existe pratiquement aucune jurisprudence, dans la mesure où ce cas se présente très rarement.

Il est d'avis que si le siège concerné ne change rien à la majorité, il ne faut pas réorganiser des élections. Si par contre cette vacance remet en question la majorité existante, il faut, dans un souci de bonne gestion des affaires communales ou sociales, mettre en œuvre un nouveau scrutin.

M. Simons confirme que cette situation s'est présentée à Bruxelles-Ville. Il se demande toutefois si, dans les communes « à problèmes », la possibilité n'existe pas d'enchaîner les démissions pour causer ainsi de nouvelles élections.

Le Ministre de l'Intérieur estime que la question posée dépasse quelque peu la portée du projet présenté. Il précise qu'il faut considérer ses propos comme une orientation de réponse.

M. Simons annonce qu'il a déposé un amendement à l'article 1er du projet de loi. Cet amendement vise à ce que l'on puisse déterminer le sexe du candidat sur le bulletin de vote. Dans certains bureaux, cette possibilité est déjà offerte mais d'autres refusent de l'appliquer. Cette revendication a déjà été émise par les mouvements féministes.

M. Happart n'a aucune objection à formuler en ce qui concerne l'article 1er du projet de loi. Les modifications proposées clarifient en effet l'identité des candidats.

Il critique cependant l'article 2, qui instaure à nouveau une législation d'exception à l'égard de Co-mines-Warneton et de Fourons. L'intervenant estime que c'est inadmissible et discriminatoire.

Le Ministre de l'Intérieur fait observer que les instructions relatives aux opérations électorales qui ont été communiquées aux présidents des collèges électoraux lors des élections communales de 1982 prévoient explicitement que l'adjonction de la mention « Mme », « Mlle », « M. » est admise.

Le président d'un collège électoral ne peut refuser ces ajouts.

Le Ministre estime dès lors souhaitable que M. Simons retire son amendement, étant donné qu'il est sans objet et qu'il pourrait être source de confusion.

En réponse à une question de *M. Bertouille*, le *Ministre de l'Intérieur* confirme que les candidats pourront toujours adjointre à leur nom celui de leur époux ou de leur épouse. Certains mandataires sont d'ailleurs connus du public sous un double nom.

Il estime toutefois souhaitable, dans un esprit d'emancipation, que chaque candidat se présente sous ses propres nom et prénom et que le nom du

no(o)t(e) er niet om louter opportunistische redenen aan toegevoegd wordt.

Op de vraag van de heer Cortois in verband met de leesbaarheid van de stembiljetten antwoordt de Minister van Binnenlandse Zaken met nadruk dat de lettertypes niet kleiner zullen zijn.

De lijsten zullen alleen maar langer zijn.

In verband met de vragen van de heer Bertouille betreffende het opmaken van een enkel biljet, wijst de Minister erop dat die oplossing voordelen en nadelen biedt.

Het gebruik van een enkel biljet bemoeilijkt de opneming van de stembiljetten aangezien het twee opnemingen noodzakelijk maakt. Het biedt echter de mogelijkheid duidelijk te doen uitkomen dat men voor de beide verkiezingen moet stemmen en laat toe de namen van de kandidaten te vergelijken.

De Minister van Binnenlandse Zaken beklemtoont dat het aanbeveling verdient na de stemopneming van de eerstkomende verkiezingen een evaluatie te maken en vervolgens eventueel de noodzakelijk geachte wetgevende wijzigingen aan te brengen.

De heer Henry vraagt of de samengestelde voornaam als één naam moet worden beschouwd, in de opvatting van artikel 1. De Minister antwoordt bevestigend.

III. Bespreking van de artikelen en stemmingen

Artikel 1

Amendment n° 1 van de heer Simons strekt ertoe de voornaam te laten voorafgaan van de vermelding « de h. » of « mevr. ».

De Minister van Binnenlandse Zaken herinnert eraan dat op grond van de onderrichtingen van 1982 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, de voorzitter van het kiescollege niet kan weigeren de vermelding de heer of vrouw aan te brengen wanneer hem dat wordt gevraagd.

De heer Simons merkt op dat een dergelijke vermelding af en toe voor vrouwen gebeurt, maar nooit voor mannen.

Verscheidene leden stellen de heer Simons voor zijn amendement in te trekken. Een negatieve stemming zou namelijk tot verwarring kunnen leiden en het voorstellen alsof de vermelding « de heer » of « vrouw » niet meer is toegestaan.

De heer Simons trekt zijn amendement in.

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 2

In antwoord op een vraag van *de heer Bertouille* om meer uitleg, verklaart *de Minister* dat er één stembiljet komt voor de lijsten met kandidaten voor

conjoint n'y soit pas ajouté pour des raisons de simple opportunisme.

Le Ministre de l'Intérieur répond à la question de M. Cortois relative à la lisibilité des bulletins de vote en soulignant que les caractères ne seront pas plus petits.

Les listes seront simplement plus longues.

Quant à la question de M. Bertouille relative à l'établissement d'un bulletin unique, le Ministre souligne que cette solution présente des avantages et des inconvénients.

Un bulletin unique rend le dépouillement plus difficile puisqu'il nécessitera deux dépouilements. Mais il fait clairement apparaître qu'il faut voter pour les deux élections et permet de comparer les noms.

Le Ministre de l'Intérieur souligne qu'après le dépouillement des prochaines élections, il conviendra de faire une évaluation et d'apporter éventuellement ensuite les modifications législatives nécessaires.

M. Henry demande si le prénom composé est considéré comme un prénom au sens de l'article 1er. Le Ministre répond par l'affirmative.

III. Discussion des articles et votes

Article 1er

L'amendement de M. Simons (n° 1) vise à faire précéder le prénom par la mention de M. ou Mme.

Le Ministre de l'Intérieur rappelle que sur la base des instructions de 1982 émanant du Ministère de l'Intérieur, le président du collège électoral ne peut refuser de mentionner M. ou Mme si la demande lui en est faite.

M. Simons souligne que si cette pratique est parfois suivie pour les femmes, elle ne l'est jamais pour les hommes.

Plusieurs membres suggèrent à M. Simons de retirer son amendement. Un vote négatif pourrait en effet créer la confusion et faire croire que la mention de M. ou Mme n'est plus permise.

M. Simons retire son amendement.
L'article 1er est adopté à l'unanimité.

Article 2

En réponse à une demande de précisions de *M. Bertouille*, le Ministre déclare que, s'il n'y aura qu'un seul bulletin pour les listes de candidats au

de gemeenteraad en de raad voor maatschappelijk welzijn in de gemeenten Komen-Waasten en Voeren en in de randgemeenten, maar dat er daarentegen twee verschillende wijzen van voordracht zullen zijn. Bijgevolg is het mogelijk dat een lijst slechts kandidaten voor de gemeenteraad voordraagt; in dat geval zou het gedeelte van het stembiljet dat betrekking heeft op de verkiezing van de OCMW-leden een blanco vertonen naast de kandidatenlijst voor alleen de gemeenteraad.

Wat de mogelijkheid van het niet toelaten van een voordracht van kandidaten voor het O.C.M.W., zonder het indienen van kandidaten voor de gemeenteraad, betreft, antwoordt de Minister dat het wenselijk is dat deze mogelijkheid niet toegelaten wordt, maar dat zal worden onderzocht of het juridisch mogelijk is een dergelijk verbod in het uitvoeringsbesluit op te nemen.

In antwoord op een tweede vraag van *de heer Bertouille* preciseert *de Minister* dat een stembiljet waarop voor een van de twee verkiezingen een klaarblíjkelijk geldige stem zou zijn uitgebracht, terwijl op het tweede op de andere verkiezing betrekking hebende gedeelte van het stembiljet een belediging zou zijn geschreven, gacht wordt ongeldig te zijn.

De heer Bertouille meent dat de techniek van de twee afzonderlijke stembiljetten onder die voorwaarden de voorkeur verdient.

De heer F. Bosmans deelt gedeeltelijk die zienswijze doch merkt op dat de techniek van het enige stembiljet toch het voordeel biedt dat het in de ogen van de kiezer duidelijk de band laat uitkomen tussen de lijsten die bij beide verkiezingen worden voorge dragen.

Het belang om die band te benadrukken is des te groter daar in de algemene regeling voor de samenstelling van de OCMW's, een regeling die in andere gemeenten dan Komen-Waasten, Voeren en de randgemeenten van toepassing blijft, de samenstelling van de OCMW's de samenstelling van de gemeenteraad weerspiegelt.

De Minister onderschrijft de analyse van de laatste spreker zowel wat de nadelen als wat de voorde len van het voorgestelde systeem betreft.

Hij wijst echter op nog een tweede voordeel : niet alleen zou de kiezer zich beter rekenschap geven van de band tussen beide lijsten, maar de betrokkenne zou, bij het bepalen van zijn keuze, tevens beter de onderlinge beperkingen van die twee lijsten kunnen waarnemen (aangezien krachtens artikel 10 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, de raad voor maatschappelijk welzijn voor ten hoogste een derde uit gemeenteradsleden mag bestaan). Derhalve zou de kiezer niet meer zo makkelijk kunnen worden beïnvloed door de « verkiezings trekpaarden » die op deze beide lijsten voorkomen.

In antwoord op een vraag van *de heer Lebrun* kondigt *de Minister* aan dat de Regering aan de Raad van State een ontwerp van koninklijk besluit heeft

conseil communal et au conseil de l'aide sociale dans les communes de Comines-Warneton et de Fourons et dans les communes périphériques, il y aura par contre deux présentations distinctes. Dès lors, il est permis à une liste de ne présenter des candidats qu'au seul conseil communal; en ce cas, la partie du bulletin de vote se rapportant à l'élection des membres du CPAS présenterait un blanc en regard de la liste de candidats au seul conseil communal.

En ce qui concerne la possibilité d'interdire la présentation de candidats au CPAS si cette présentation ne s'accompagne pas d'une présentation de candidats au conseil communal, le Ministre répond qu'il serait souhaitable de ne pas admettre cette possibilité, mais que l'on examinera s'il est juridiquement possible de prévoir une disposition en ce sens dans l'arrêté d'exécution.

En réponse à une seconde question de *M. Bertouille*, *le Ministre* précise qu'un bulletin sur lequel, pour l'une des deux élections, un vote apparemment valide serait exprimé, alors qu'une injure serait écrite sur la seconde partie du bulletin se rapportant à l'autre élection, serait considéré comme nul.

M. Bertouille estime que, dans ces conditions, la technique des deux bulletins de vote séparés serait préférable.

M. F. Bosmans partage partiellement cette opinion, mais il fait remarquer que, la technique du bulletin de vote unique présente quand même l'avantage de faire apparaître clairement, aux yeux de l'électeur, le lien entre les listes présentées aux deux élections.

L'intérêt qu'il y a à souligner ce lien est d'autant moins négligeable que, dans le régime général de composition des CPAS — régime qui reste d'application dans les communes autres que Comines-Warneton, Fourons et les communes périphériques —, la composition du CPAS est le reflet de la composition du conseil communal.

Le Ministre partage l'analyse du dernier intervenant tant en ce qui concerne l'inconvénient qu'en ce qui concerne l'avantage du système proposé.

Il met toutefois en évidence un deuxième avantage : non seulement le lien entre les deux listes apparaîtra-t-il mieux à l'électeur, mais ce dernier pourra aussi se rendre plus clairement compte, au moment d'exprimer sa voix, des limitations que les deux listes présentent l'une par rapport à l'autre (puisque, en vertu de l'article 10 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, le conseil de l'aide sociale ne peut comporter plus d'un tiers de conseillers communaux). Dans ces conditions, il devrait être plus difficile d'influencer l'électeur par la présence de « locomotives électorales » sur les deux listes.

En réponse à une question de *M. Lebrun*, *Le Ministre* annonce que le Gouvernement a soumis au Conseil d'Etat un projet d'arrêté royal réglant le pro-

voorgelegd waarbij het probleem van de onvereinbaarheden die krachtens artikel 10 van de OCMW-wet gelden, wordt opgelost, naar analogie met de procedure waarin de gemeentekieswet — bijvoorbeeld in geval van verwantschap — voorziet.

Tot besluit geeft de Minister toe dat de voorgestelde techniek de stemopneming zal bemoeilijken. Bijgevolg moet er voor worden gewaakt dat de instructies bijzonder nauwkeurig zijn.

Hij voegt eraan toe dat, mocht dit systeem — dat in oktober van dit jaar wordt uitgetest — teveel nadelen vertonen, de Regering zich niet tegen een wijziging zal verzetten en dat zij in die zin een wetsontwerp zal indienen.

Artikel 2 wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 4 stemmen.

Artikel 3

Artikel 3 wordt aangenomen met 14 tegen 3 stemmen en 1 onthouding.

Het wetsontwerp wordt aangenomen met 13 tegen 2 stemmen en 2 onthoudingen.

De Rapporteur,

S. DE RAET

De Voorzitter,

G. TEMMERMAN

blème des incompatibilités établies par l'article 10 de la loi organique des CPAS.

En conclusion, Le Ministre reconnaît que la technique proposée rendra le dépouillement plus difficile. Il conviendra dès lors de veiller à ce que les instructions soient particulièrement précises.

Il ajoute que si ce système, qui sera mis à l'épreuve en octobre prochain, devait s'avérer présenter trop d'inconvénients, le Gouvernement ne s'opposerait pas à ce qu'il soit modifié et présenterait un projet de loi en ce sens.

L'article 2 est adopté par 13 voix contre 4.

Article 3

L'article 3 est adopté par 14 voix contre 3 et une abstention.

Le projet de loi est adopté par 13 voix contre 2 et 2 abstentions.

Le Rapporteur,

S. DE RAET

Le Président,

G. TEMMERMAN